

Entrevista a Nadal Batle, rector de la Universitat de les Illes Balears

“Amb l'altre model universitari, això d'aquí aniria a fer punyetes”

Nadal Batle (Felanitx, 1946), catedràtic numerari d'Ampliació de Matemàtiques i rector de la Universitat de les Illes Balears des del 1982. El dijous 18 de febrer es presenta a la reelecció rectoral per al que serà el període més decisiu de la UIB.

El veig decaïgut, senyor rector.
—Cansat. Estic en plena campanya.

—¿Generen tanta activitat les eleccions rectorals?

—És que aquestes campanyes de lloc petit les decideixen col·lectius petits, i has d'anar un a un. I això es pesat.

—¿Per què no s'ha esgotat el termini màxim, que fixava les eleccions per al 94?

—Perquè s'ha posat en marxa la Llei Orgànica de Transferència de Competències, i han de començar a negociar-se les transferències en matèria educativa al llarg d'aquest any. És a dir, que a l'any 94 els pressupostos anirien per una altra part, ja no serien pressupostos d'estat. I tenim pendents dos punts més encara. Per una banda, la consolidació dels estudis que tenim i els nous estudis que ens han promès, d'acord amb els nous plans d'estudis i les noves carreres que surten del Consell d'Universitats. Nosaltres tenim unes peticions fetes i encara no s'han pogut tirar endavant perquè l'estat no ha donat finançament suficient. I aquestes coses les hem de negociar en profunditat. I per una altra banda, ens falten construir dos o tres edificis, perquè aquesta Universitat encara té una manca absoluta d'espai docent i de despatxos. Això s'ha d'impulsar, fins i tot fent crèdits importants, com correspon a aquests edificis que estaven programats, però que han retirat els crèdits i ara s'han de reprogramar.

—El debat entre vostè i l'altre candidat, Miquel Coca, ¿és Universitat nacionalista contra Universitat no nacionalista, com he vist en algun diari, o és una distorsió?

—Es, diguem-ne, una exageració, però hi ha alguna cosa d'això.

—¿Vol dir que l'altre candidat no és nacionalista?

—No ho ha dit mai.

—¿Vol dir que vostè és nacionalista?

—Ja ho he dit.

—Aquests dies vostè ha pronunciat una

conferència amb l'enunciat “Universitat i nacionalisme”, ¿què hi va explicar?

—Que havíem de tenir un lloc en aquesta terra on es produís un tipus de qualificació personal que permetés que la gent que la té pogués continuar treballant en el país i produir un tipus d'activitat que no fos aquesta activitat subsidiària o subalterna, a la qual estem relegats, de serveis en el pitjor sentit de la paraula.

—¿Vostè és un nacionalista adscrit a algun...?

—Noo.

—¿S'hi pot ser?

—Sí, de la mateixa manera que es pot ser ciutadà d'un país i no estar adscrit a cap partit polític.

—¿No ha tingut ofertes?

—No em podria sotmetre a la disciplina d'un partit.

—¿El nacionalisme el va adquirir ací a Mallorca o va ser a Barcelona, on va estudiar?

—Aquí, Barcelona me'l va reforçar.

—També va treballar a València.

—Sí, durant dos anys. Vaig ser director de l'Escola d'Arquitectura.

—¿Quina impressió li va produir, si és que el va impressionar d'alguna manera?

—Sí, em va impressionar de moltes maneres, però m'és difícil fer un resum de tots els tocs i colors.

—Fem-ho d'una altra manera: vostè ha viscut a València, Barcelona i Palma, ¿aquestes tres ciutats, que són capitals de tres països, tenen algun nexa que no siga el lingüístic?

—Sí, són tres ciutats del mar. En aquest sentit a Palma som més semblants a la gent de València. Hi ha un tipus de cultura urbana que crec que s'assembla. Però, els tres, no són països tan distints, ni tan sols en aspectes secundaris. Són diferents. Potser València, per la situació de la seva àrea urbana, ha tingut una evolució distinta, però tot admetent aquestes diferències crec que tenim més en comú que no.

—¿La sort de cadascun dels països va unida a la dels altres?

—Cadascun va cada dia més a la seva, dissortadament.

—¿Quin pot ser el seu paper a Europa?

—No ens enganyem: discret. Però també el de Grècia és molt discret.

—¿Maastricht o no?

—Ens interessa contacte directe amb Brussel·les. Qualsevol intermediació és sempre onerosa, almenys en el percentatge que cobren per corretatge.

—¿Continua pensant que el bilingüisme ha de ser català-anglès?

—No ho he dit mai, això. Vaig dir que posats a fer, a propòsit de l'argument que havíem de deixar una llengua per una altra més important, el bilingüisme hauria de ser català-anglès, perquè l'anglès és la llengua més important. Per tant, l'argument de la sociolingüística d'un *soi-disant* superior és molt perillós per a aquells que el prediquen, com per exemple ha passat a Puerto Rico. Això és el que vaig dir. I el que jo pensi no coincideix forçosament amb el que vaig dir. Encara podria estar més matisat.

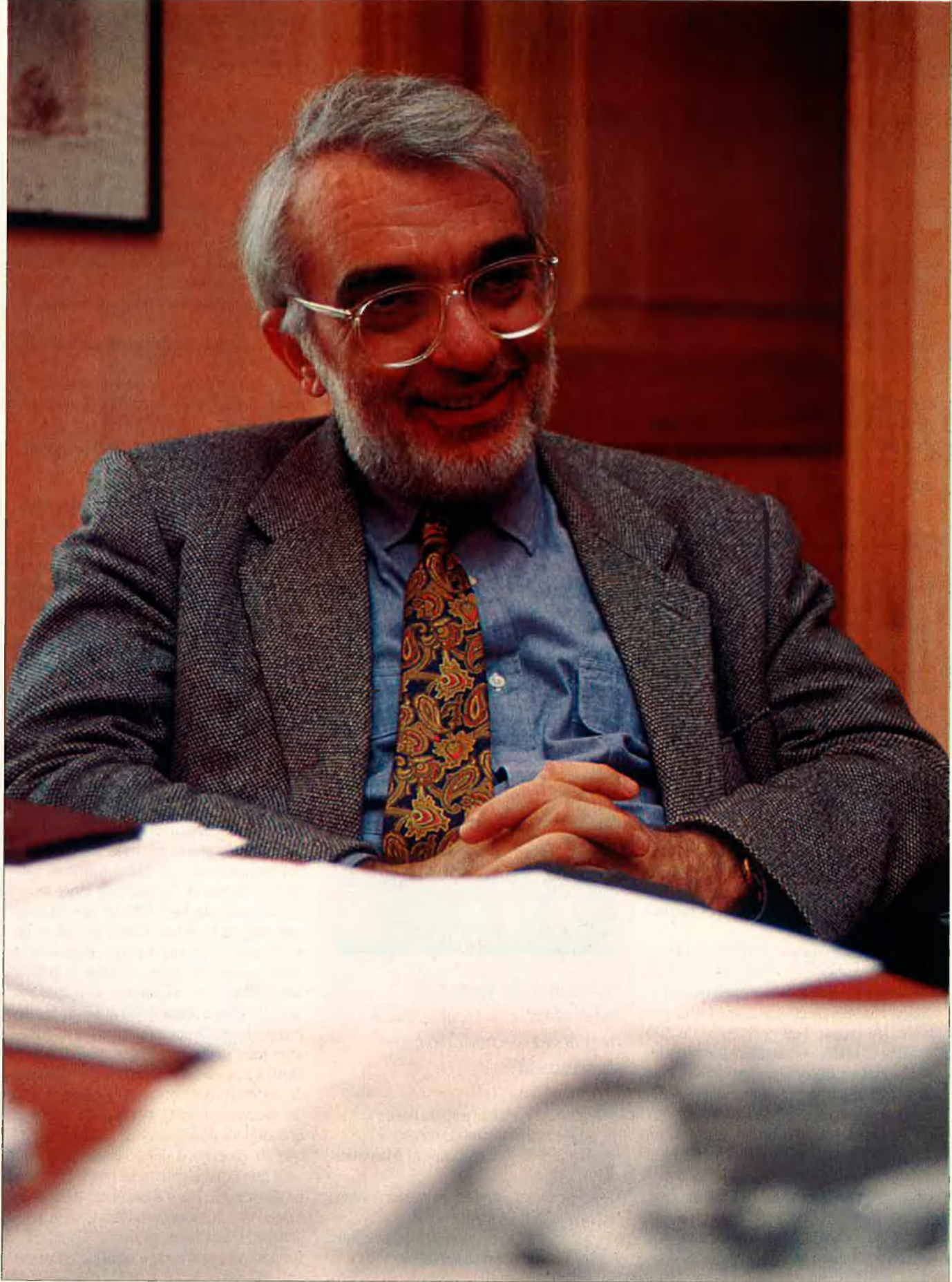
—Matisa, senyor rector.

—Seria una especulació d'aquí a 50-60 anys. Llengües d'ús general en quedaran poques. L'anglès. El francès oferirà molta resistència i potser l'alemany, que ja l'estan imposant per la força. Però l'anglès té un avantatge: no és la llengua de cap grup ètnic ni tan sols cultural. És la llengua dels australians, de part d'Àfrica del sud, dels Estats Units, del Canadà, de l'Índia, la llengua que coneixen els àrabs que saben llengües, és la llengua de la tecnologia, ... És la llengua.

—Vostè circumscribia la seua pàtria a la seua llengua.

—Potser en el futur hàgim de canviar això de “la meua pàtria és la meua llengua” per “la meua pàtria és aquell país on es parlava la meua llengua”.

—Desapareguda la llengua, ¿què

haurà d'aglutinar al nacionalisme?

—La voluntat de ser. Recordaré que hi va haver un irlandès que va dir que canviaria la llengua per la independència, i si nosaltres estiguéssim en el cas d'"aquest país és on es parlava la meua llengua, però ara és un país lliure", potser no ho hauríem perdut tot.

—*¿Vostè faria la transacció de l'irlandès?*

—Hmm... estic en temps de reflexió.

—*He llegit que la seua figura concita l'animadversió electoral de l'Opus i Izquierda Unida, aspecte que l'equipara amb mèrits a Buenaventura Durruti, que va fer treballar gitanos i guàrdies civils junts. ¿Com aconseguix aquesta unanimitat?*

—Per aquest motiu que vostè ha explicat, supòs. La gent que és liberal i lliurepensadora tampoc està mai en cap sistema jeràrquic de control de l'individu.

—*¿La Universitat és l'antecambra de l'atur?*

—L'antecambra de l'atur és la natalitat.

—*¿Fins a quin punt la Universitat s'orienta en funció de la realitat laboral? ¿O és un paper que no li correspon a la Universitat?*

—Li correspon. En aquest sentit nosaltres hem intentat aquí preparar una sèrie d'estudis que responguin a aquestes necessitats. Turisme, empresarials, economia, tecnologies de la comunicació... són títols que expedim en aquesta Universitat.

—*¿El balear que vulga prosperar encara està condemnat a emigrar?*

—Ara ja no, encara que depèn en quin ofici vulgui prosperar. Si és un investigador en medicina o geologia, segurament se n'haurà d'anar, però si vol ser un investigador en certes àrees d'informàtica, energia o física, ho pot fer aquí. La idea central és contribuir al desenvolupament orgànic del país perquè aquestes activitats es puguin fer aquí.

—*¿De quina manera incideix la UIB en la societat balear?*

—Aquesta Universitat, d'ençà que jo la conec, el 1983, ha crescut d'una forma notable. Ha passat d'un pressupost de 200 milions a 7.000. Ha augmentat moltíssim la infraestructura que teníem abans i ha aconseguit tenir un lloc físic, emblemàtic, amb capacitat per a 12.000 estudiants d'aquesta terra. La UIB ha contribuït a un desenvolupament científic, tecnològic i cultural, evidentment, i també ha conscienciat molta gent d'una realitat de país, perquè aquí hem estat un grup que hem tingut molt clara la concepció de país, una estimació al país i unes ganes d'estar arre-

lats al país. En aquest sentit, la UIB ha fet un paper molt important. Perquè si molta gent ha vist que aquesta manera d'entendre el quefer diari, científic, tecnològic, docent i universitari, enfocat com un servei al nostre país, ha donat fruits reals i físics, com ara aquest campus i que aquesta Universitat sigui la cinquena de l'estat,

“Potser hàgim de canviar això de la meua pàtria és la meua llengua per la meua pàtria és el país on es parlava la meua llengua.”

aleshores la gent pot creure que la idea de fer país és una bona idea.

—*¿Qui vertebrava més el país, el Govern Balear o la UIB?*

—El Govern Balear, almenys, hauria de tenir una tasca molt més vertebradora que la Universitat, perquè té molt més abast i compta amb moltes més competències. Nosaltres no ho pretenem. Ja ens agradaria. A la UIB li toca ser un catalitzador

“Jo no puc ser rector indefinidament. I esper que no hagi de ser-ho més. Ho esper sincerament”.

d'un procés de vertebració de país.

—*¿Que va ser abans de ser rector?*

—Catedràtic d'Ampliació de Matemàtiques.

—*¿Ha valgut la pena sacrificar les matemàtiques per la gestió?*

—*¿Si una cosa ha compensat més que l'altra? Cadascuna de les quals té una certa*

satisfacció, i l'ideal seria compaginar-les.

—*¿El matemàtic pensa de manera distinta que els qui no ho són?*

—...

—*Vull dir si l'absolutisme dels números impregna...*

—De totes maneres les matemàtiques no tenen res a veure amb els números. Els números els fa servir tothom per a parlar per telèfon, agafar un autobús o buscar una casa. Les matemàtiques són un camp molt distint. Un camp pioner de l'especulació, la creació, la comprensió, els fenòmens del llenguatge...

—*¿Què pensa quan no pensa en la Universitat?*

—En què pensaré quan hi torne a pensar.

—*¿Només?*

—Quan no pens, faig. Intent posar-me al dia en informàtica, que és un món que canvia molt.

—*¿Ha considerat la possibilitat de deixar de ser rector?*

—Sí. Cada dia.

—*Les possibilitats de revalidar en el càrrec són moltes, ¿no?*

—Hem fet comptes i estem tranquil·lament confiats, però això no vol dir que no ens hàgim de preocupar. Sobretot perquè està en joc el model d'Universitat i potser fins i tot el de país.

—*Humanament, el veig afectat. ¿Hi ha hagut gent del seu equip que l'ha abandonat com diu avui un diari?*

—No, no és així. Això és totalment fals. El que em preocupa és el model d'Universitat, i no per guanyar aquestes eleccions, que guanyarem i és necessari que guanyem, perquè jo no puc ser rector indefinidament. I esper que no ho hagi de ser-ho més. Ho esper sincerament. El que em preocupa és que si guanyés l'altre model universitari, més a la clàssica que el nostre, que és més de fer país i de recaptar recursos, això que hem fet aquí se'n va a fer punyetes en molt poc temps, perquè és un problema de finançament i de costos. I això em sap greu perquè jo m'he de jubilar aquí, i fins i tot, arribarem —ja sé que pot semblar catastrofista, però quan un fa una premonició dolenta sempre arriba al límit— a no tenir diners per pagar el telèfon o la llum. Cada vegada les universitats hauran de ser molt més conscients dels seus propis recursos, i no es pot arribar a pensar que amb els diners es fa el que es vol, perquè els diners són del contribuent. I això veig que hi ha alguna gent que no ho acaba d'entendre, i si d'aquí quatre o sis anys s'imposés un model d'aquests, seria greu perquè encara me'n quedarien divuit d'estar aquí de professor i veuria el descens

d'una realitat que ara és pròspera i que afecta —i els agrada— molta gent. Perquè és el primer espai gran educatiu que hi ha hagut, la primera inversió pública gran que s'ha fet en aquestes illes. Per això estic afectat. És la pena que de vegades em fa el meu país.

—No fa distinció entre UIB i país.

—La Universitat forma part del meu país i incideix sobre ell.

—¿Ser rector és la millor manera de dedicar-se a la política sense dedicar-s'hi?

—La millor manera de dedicar-se a la política universitària és dedicar-s'hi.

—¿Com són les relacions amb la conselleria de Cultura, Educació i Esports?

—Sempre han estat fluides, i hauran d'augmentar, perquè per a nosaltres és una gran novetat que hi haja unes transferències en matèria universitària. Són les pri-

meres transferències serioses de competències que hi ha hagut en aquesta comunitat d'ençà del desplegament de l'Espanya de les autonomies, perquè pràcticament, amb l'excepció potser de les competències en matèria urbanística, no hi havia cap competència que comportés una capacitat normativa. Amb les competències en matèria universitària, per primera vegada, la comunitat autònoma té la possibilitat de fer lleis que regulin el funcionament universitari i podrà fer decrets per a orientar el tipus d'estudis que es vulguin. I això és molt important, perquè el problema greu que tenen aquestes illes és el d'una mono-

cultura que es va degradant més a mesura que no hi ha hagut reinversions, i ara podem tenir la capacitat de resoldre'l. Per a intentar capgirar aquesta orientació quasi tercermundista es necessitaria una nova formació, reformar la gent, reciclar-la, i això depèn essencialment dels estudis que tindrem.

—Els daltabaixos de la conselleria, derivats dels constants canvis de titular, ¿no han afectat la relació?

—En absolut.

—S'ha dit que Tomeu Vidal, fulminat als quatre mesos d'haver assumit el càrrec, va ser conseller gràcies a la bona opinió que vostè li va manifestar a Cañellas.

—Això és un infundi. Només faltaria que el president del Govern Balear m'escotés a mi a l'hora de posar consellers.

—¿Ha lamentat la seua destitució?

—Hauria estat important que li hagues-

sin donat ocasió d'acabar la tasca que havia començat. Quatre mesos és molt poc.

—En funció de les perspectives actuals, si haguera de començar una carrera ara, ¿quina en faria?

—¿Per qüestions de treball? Segurament faria Dret, Economia o Telecomunicacions.

—Dret i Economia, em fa l'efecte que són de les més saturades.

—Sí, però la cosa important és ser dels bons del Dret i de l'Economia. Segur que tens feina.

—¿Per què el sistema actual no garanteix la capacitat i la qualitat?

—Jo no dic que la Universitat proporcioni llicenciats dolents, sinó que hi ha una classificació natural i els millors tenen més possibilitats. Ser bo o ser dolent no és un terme absolut, és com ser gran i petit,

tothom haurà de tenir el *master* especialitzat. Això és una mica el sistema americà, on, evidentment, hi ha altres maneres ràpides de fer diners i situar-se en la vida, però en general el mètode tradicional d'entrar al món de les empreses és primer anar a la Universitat i després fer el doctorat.

Aquesta necessitat de formació permanent farà que la gent vagi acumulant coneixements més complicats i més diversificats. Per exemple, en aquest món de les tecnologies creixents el coneixement és estratificat i jeràrquic, no s'entén una cosa si no s'entén la de més avall. Això vol dir que serà cada dia més difícil, en contra del que sembla, tenir una cultura separada. Serà més absurda la divisió entre humanitats i tecnologies, perquè com més complicat és el coneixement de les persones, més implicat; com més simple, més separat.

Vostè pot anar a una planta que tenim aquí on trobarà tot tipus d'imatges tridimensionals fetes sobre complicadíssims ordinadors, per exemple aquestes capçaleres de televisió, sobre imatges tridimensionals, animació per ordinador i imatge sintètica...

—¿M'intenta dir que la cultura del segle XXI serà tridimensional?

—No, però en efecte, serà molt tridimensional. No es podran separar uns coneixements d'altres. Ja no té sentit dir: no vull mirar aquest ordinador perquè em fa por. Les enciclopèdies vindran sobre CD-ROM, no sobre paper, perquè

si volen conservar el paisatge no poden gastar tant de paper. El CD-ROM t'ofereix virtualitat, rapidesa, sintetisme i major qualitat. La cultura del segle XXI vindrà absolutament canviada pels sistemes de transferència d'informació, que és el que en realitat és la cultura.

—¿El sintetisme no alimentaria l'atur?

—No, això és un problema d'excedents econòmics. Si es produeixen més excedents econòmics, la gent fa cada vegada menys feina.

—¿La cultura és la millor arma per a eliminar les classes socials?

—Les classes s'acaben augmentant l'excedent econòmic, i la manera de no eliminar mai les classes socials és una economia de subsistència. Per això és tan important la Universitat.

Miquel Alberola

Sintetitzar figures en CD-ROM

En l'antípoda d'aquest home del segle pròxim, bronzejat en el monitor d'un Macintosh, hi ha un pagès amagat en una figuera. El miracle de Nadal Batle va consistir a transformar un camp de figueres, en les ombres de les quals es condensava la paràlisi balear en estat natural, en un santuari multimèdia que comença a il·luminar com un far sobre l'obscuritat de la monocultura neolítica insular i a cegar els qui s'atrinxeren en la figuera.

és un predicat binari. No hi ha coses bones, sinó unes coses millors que les altres, per consegüent la cosa important és ser millor que els altres que competeixen amb tu.

—¿Vostè és millor que l'altre candidat a rector?

—La millor manera de saber si una cosa és millor que l'altra és per l'eficàcia de l'acció. No es pot contestar d'una altra manera. Jo aspir a ser el millor, això forma part d'aquests jocs professionals.

—¿Com serà l'educació del segle XXI?

—Passarà una cosa que ja hem vist ocórrer al segle XX. Cada vegada serà més llarg el procés de formació dels ciutadans. Abans, quan un senyor tenia quatre cursos de batxillerat, ja era una persona que havia estudiat. Després, va passar igual amb el batxillerat complet, el títol de grau mitjà i la llicenciatura. I finalment, en el futur,